

жествени творения да турят край на дълго водения и у нас спор за тенденциозна и нетенденциозна литература. Под ръка имаме сбирка стихотворения, всяко от които диша с такава жизненост, с такова гребение из живота чувства, мисли и идеи, щото неопитният четец направо би ги взел за надъхани от крайната левица в литературата ни. А в действителност най-силните от тия стихотворения се появиха в „Мисъл“ . . .

За съжаление „Ново време“ не използва като оръжие в борбата голямата поезия на Яворов, която широките читателски маси възприемаха като „надъхана от крайната левица“. Решителната борба срещу естетизма и индивидуализма от онова време налагаше прекомерна предпазливост — толкова повече към стихове, публикувани в списание „Мисъл“, което беше станало крепост на противния лагер. Във всеки случай по същото време, когато на страниците на сп. „Ново време“ се рекламираше първата стихосбирка на Яворов, в прегледа му на съвременната литература намираме скептичното заключение: „Ние сме петимни да видим и у нас това, което другите цивилизовани народи отдавна са имали и имат, да видим и у нас истински певци на народните скърби. Ние сме петимни да видим дори само утешителни признаци на пораждащи се такива мощни личности, но . . . няма.“¹⁰

Впрочем твърде симптоматично е, че почти по същото време Яворовата поезия намери твърде хладна преценка и от страна на сп. „Мисъл“. Идеологът на фронта на естетите бе схванал, че въздействието на Яворовата поезия подронва почвата на собствените му позиции. Затова неочаквано след първата блестяща критика на Божан Ангелов¹¹ сам д-р К. Кръстев помества в „Мисъл“ една почти отрицателна рецензия. С обидна снизходителност той говори за малко известния поет, изведнъж превъздигнат от критиката. Острието не случайно е насочено срещу социалната поезия на Яворов и срещу твърде щедрото признание от страна на критика и читатели, посрещнали с възторг „книжлето“ на поета и неразбрали слабостите на тази поезия. В цялата рецензия ясно проличава стремежът да се омаловажи въздействието на стиховете, които бяха излезли от неговото списание, за да станат доказателство срещу собствената му естетска теория.

Как е посрещнал Яворов тези атаки — не знаем. Отговорът му бяха неговите хайдушки походи из поробена Македония с пушка в ръка, участието му в македонската революция, чрез което той се опита „да изкъпе душата си от дребнавожитейския прах“. Само два месеца след излизането на първата сбирка Яворов напуска служба, поезия, литературни среди и се отдава всецяло на македонското дело.

Народът обаче не се влияеше нито от оправданата предпазливост на „Ново време“, нито от упреците на естетите около „Мисъл“, а веднага разтвори сърцето си за голямото дарование и наложи само в продължение на две години второ издание на първата стихосбирка на Яворов. В началото на това ново издание беше отпечатан предговор на П. П. Славейков, който ограждаше Яворовата поезия с бодлив тел тъкмо от чи-

¹⁰ Сп. *Ново време*, V, (1901), кн. 10 — 11, май 1901, с. 1153.

¹¹ Сп. *Мисъл*, XI, кн. IX, с. 579 — 581.